

TELEGRAFUL ROMÂNULUI

Nr. 20. ANUL XIV.

Sabiiu, in 1022 Martiu 1866.

Telegrafulu este de doue ori pe septemana: joi'a si Duminec'a. — Prenumeratiunea se face in Sabiiu la espeditor'a foiei pe afara la c. r. poste, cu bani gat'a prin scrisori francate, adresate catre espeditor'a. Pretiulu prenumeratiunei pentru Sabiiu este pe anu 7. fl. v. a. ear' pe o jumetate de anu 3. fl. 50. Pentru celelalte parti ale Transilvaniei si pen-

tru provinciile din Monarchia pe unu anu 8 fl. era pe o jumetate de anu 4 fl. v. a. Pentru princ. si tieri straine pe anu 12 pe 1/2 anu. 6 fl. v. a.

Inseratele se platescu pentru inteia ora cu 7. cr. sirulu cu litero mici, pentru a dou'a ora cu 5 1/2 cr. si pentru a treia repetire cu 3 1/2 cr. v. a.

Sabiiu 9 Martiu. Precum ni se spune din parte competente, Consistoriulu metropolitann apelatoriu se va tine in septemana dupa Duminec'a Stului Tom'a pentru prejudicarea si aducerea de sentintia finale in cause matrimoniale din Eparchiele Aradului si Caransebesiului, si apoi se voru celebra si consultari sinodali intre Archierei, pentru de a aduce la norma obiectele de mai mare insemnatate, care taia in vieti'a Ierarchiei intregi a Bisericeii greco-resaritene de nationalitate romana, si care trecu peste sfera activitatii unui Metropolitu seu unui Episcopu, caci dice Canonulu: ca Episcopiloru unei natiuni se cuvine a cunoasca pe celu dintaiu (Mitropolitu) intre densii, si a socoti pe elu de capu, si fara sentintia lui sa nu faca nimicu de mai mare insemnatate, ci numai acele, care se cuviniu Episcopieloru sale, si sateloru celoru de subt ele. Dar nici Mitropolitulu sa nu faca nimicu de mai mare insemnatate fara sentintia tuturoru Episcopiloru, caci asi'a va fi concordia, si se va mari Dumnedieu. — Si asi'a acestu Sinodu va fi alu patrulea la Mitropoli'a nostra greco-resaritena de nationalitate romana. Sinodulu I au fostu in 6 Martiu a. tr. pentru alegerea noului Episcopu alu Caransebesiului; alu II in 12 Augustu a. tr. spre publicarea intaririi alegerii sinodale si a denumirii preinalte maiestatiche a Archimandritulu Ioann Popasu de Episcopu alu Caransebesiului, si spre pregatirea celoru de lipsa pentru hirotonirea lui; alu III in 16 Augustu a. tr. ce cuprinde trecerea in vieti'a Mitropoliei si Episcopieloru nostre greco-resaritene de nationalitate romana, si ficsarea principale a unoru obiecte bisericesci, scolari si fundatiunali de mai mare insemnatate.

La istoria cestiunei unguresci a nationalitatiloru.

(De unu slovacu.)

Sub acestu titlu diurnalulu „Zukunft“ aduce unu articlu, care nu va fi fara interesu a-lu impartasi si lectoriloru nostri in urmatoarele:

„In cas'a de josu a dietei Ungariei se afla deputati, cari si au datu cuventulu de onore alegatoriloru sei slovaci si russini, cumca voru lucra pentru egal'a indreptare a nationalitatiloru Ungariei. Candu a ajunsu cas'a de josu la votarea respectivulu pasagiu alu adresei, densii se paru a si fi uitatu promisiunea data. Espresiunea „magyar nemzet“ dupa opiniunea acestoru domni aru insemna complexulu tuturoru nationalitatiloru, si prin urmare n'aru eschide pre nici o nationalitate a Ungariei. Totusi Lóny a y si alti li-au datu a intelege destulu de csiaru, ca magiarii si astadi esprimara cu acelu cuventu chiaru acelu conceptu, pre care ei dela an. 1700 incóce se indatinéza a-lu impreuna cu acela-si. Chiari ficarea acestei impregiurari e scopulu acestui articlu.

De ore ce operatiunile dietei din an. 1826 lamurescu mai bine espresiunea „magyar nemzet“, voiu a atrage atentiunea toturoru impartasitoru, la acelea-si.

In siedinti'a a XLIV din 28 Ian. 1826, se ceti elaboratulu gravaminelul limbéi, in care se plangu asupra acelei impregiurari, ca limb'a magiara inca n'a devenitu la universalitate oficiala si poporale in „tier'a ungresca“, si oserva, ca acestu reu (?!) e de a se ascrie nemarginirei limbéi germane si slave. Suntu destule mijloce si ocaziuni indemana, de a-si insusi limb'a magiara, de ore ce aceea acum de ani e prescisa ca limba a instructiunei. Pefitionarii nu afla nici unu impedecamentu in universalitatea limbéi magiare, nici chiaru in aceea impregiurare „quod copiosa nationum aliaru in regno hoc degentiu mjuvetus“) cercetéza scólele, de orece densii cugetau, ca tinerimea nemagiara de acum inainte are a studiá limb'a magiara cu acea diligintia, cu care studiá mai inainte pre cea latina. Se determina deci usulu universal alu limbéi magiare pentru dicasteriele bisericesci si politice, incependu dela reg. locutiintia pana le notariatulu comunale, si pentru tote scólele, de la universitati pana la scólele comunali.

Acésta determinatiune pareá a atinge si pre slavii sudici, de aceea ablegatulu cetatii Fiume in siedinti'a a LIV. din 11 Fauru pro-

testa in contra-i cu o vorbire energica si pretinse, ca acesta determinatiune sa nu se estinda si asupra slaviloru sudici (de media di).

Totu in aceea siedintia la cuvintele din § 56 „quo periculosu huic alienarum linguarum (a celei germane si slave) torrenti limes ponatur“ presiedintele face motiunea, ca aceste sa se lase afara, observandu: ca acestu torrente (a aceloru alte limbe) densulu i se pare periculosu, ba acestu torrente l'au aflu si strabunii in Ungaria, fara de a fi fostu causatu pana acum tieréi vre-unu periculu; de cum-va se va restringe in sa cu forti'a, atunci va deveni periculosu si acést'a cu atatu mai vertosu, cu catu aci nu e a se trata numai cu unu idiomu singuratecu, ci cu concetatiuni de limbe diverse, cu cari trebuie sa traimu in concordia, din care cauza sa nu se aplice contra loru nici unu mijlocu astringatoriu (sila) in respectulu limbéi. Totusi contra acestei vechi ratiuni intiepte se scola deputatulu Siopronelul si dise urmatoarele cuvinte caracteristice: „limb'a magiara n'ue nici de catu unu tesauru mai micu alu tieréi, decatu in sa-si constitutiunea, si precum el unu vresa fia magiaru fara constitutiune, asi'a nu vre nici constitutiune fara limb'a magiara! In fine dechiaru: ca poporulu Ungariei de susu e de a se astringe si cu mijloce silnice la studiarea limbéi magiare, ca sa scia ca se tine de acésta tier'a (magiara) si sa nuse plece catre aceea alu care i idiomulu vorbesce; in fine dise, ca nobilimea Ungariei de susu e de origine magiara **) si numai prin comunicatiune cu slavii s'au desmagiarisatu. (Va urma.)

Revista diuaristica.

„W. A.“ dice ca judecatiile date asupra adresei la rescriptulu din 2 Martiu suntu preste totu luate, rezervate. Se vede ca lumea nu e aplecata a aserie o insemnatate practica si nemijlocita fatia cu decursulu desbateriloru. Suntu pareri cari privescu in adresa numai si numai unu feliu de reservatiune teoretica, carea fiindca au purcesu din unu principiu abstrasu de dreptu, eara numai cu principulu are de a face. De insemnatu este ca Hirnök crede a pute constata, ca argumentatiunea din adresa se pote privi de debila. Debilitatea acést'a e ceea ce liniscece pe publicu, caci din norocire o partida singuratica, fia aceea catu de considerabila, nu e in stare de a aduce tier'a in conflictu cu nisuintiello cele adeveratu legale ale corónei si prin urmare de a face, ca diet'a sa ajunga de nou la acelu punctu, in care sa fia silita a intrerumpe negociatiunile. Acést'a aru fi astadi parerea cercurilor considerabile asupra adresei si asupra situatiunei.

„Const. Oest. Ztg.“ vede in proiectulu de adresa numai unu incidentu, care nu are nimic'a cu lucrulu in sine si care nici nu ingreuna si cu atatu mai putinu impedece cursulu desbateriloru asupra complanarei. Ea inca privesece in adresa o reservatiune de dreptu a dietei ungresci contra aceloru urmari, cari si aru pute deduce pe viitoriu din tratarea nenormala a cestiuniloru pendinte, care tratere in sa e neaperatu de lipsa, imperativa, in momentele de fatia. Rescriptulu regescu au aretatu pe fatia necesitatea unei asemenea tratari, nici diet'a nu trebuie sa treca cu vederea impregiurările factice, dara de alta parte in principiu nu recunócece ca corón'a aru fi indreptatita de a parasi calea prescisa constitutiunala. Const. Oest. Ztg. se crede indreptatita a fi de parerea acést'a, pentruca proiectulu au aflu de bine si de lipsa de a permite reservatiunei acelei'a, asigurarea, ca diet'a se recunócece obligata de a responde indata la partea cea meritória a rescriptulu regescu, si in specie la tem'a afaceriloru comune si la revisiunea acelei parti a legiloru din 1848, indata ce comisiunea concredita cu preconsultarea acestora va fi gat'a.

„Presse“ vorbindu despre a dou'a adresa dice: Rescriptulu au datu populatiuniloru tieriloru ereditarie a imperiulu liniscirea, ca

**) Dóra si Radvansky, Jesensky, Lehocky, Benicky Trstansky, Ivansky, Podmanicky, Scitovski, Rudnasky s. a.?! Nu ya sa dica acést'a a intorce istoria pre dosu?

*) Din acestu pasagiu se vede, ca inca si atunci locuitorii nemagiari ai Ungariei se numeau „natiuni.“

